

De Wereld
Paul Verrept en Ingrid Godon (ill.)
De Eenhoorn
(door Magda Vanopdenbosch)

OVER DE MAKERS

Paul Verrept is een man van weinig woorden en pure beelden. Geboren in 1963, in Antwerpen, start hij zijn artistieke loopbaan als theaterregisseur, maar hij is ook vormgever en momenteel liefst auteur. Hij debuteert als prentenboekenmaker met aquarellen bij gedichten van Paul van Ostaijen: 'Marc', 'Sjimpansee' en 'Slaap' (1996). Zijn personages hebben een zekere argeloosheid, ze kijken met grote ogen naar de wereld die op hen afkomt. De lichtheid uit zijn eerste boeken is geleidelijk weggedeed. In zijn recentere boeken houden optimisme en pessimisme elkaar in een delicaat evenwicht rond thema's als eenzaamheid, dood en verlies. Dikwijls worden zijn boeken verwerkt voor theater, zo ook 'De Wereld'. 'De Wereld' is het vervolg op 'De Bank' (De Eenhoorn, 2014) maar kan zelfstandig gelezen worden.

Paul Verrept is meermaals gelauwerd voor zijn werk, ook kreeg hij reeds meerdere KJV-nominaties: 'Geen Spijt' (De Eenhoorn, 2007) groep 2, en 'De koningin zonder land' (De Eenhoorn, 2014) groep 6.

Ingrid Godon (Wilrijk, 1958) start haar opleiding in de Academie voor Schone Kunsten te Lier. Omdat er nog geen opleiding boekillustrator bestaat, wordt de praktijk haar grootste leerschool.

Steeds blijft ze zoeken naar een eigen stijl, naar vereenvoudiging in haar tekeningen. Haar werk wordt opgemerkt vanwege haar poëtische, gevoelige personages met grote, ronde hoofden. 'Wachten op matroos' (Querido, 2000), haar eerste boek, groeide uit tot een klassieker.

Ingrid Godon: 'Al wat des mensen is, boeit mij. Vraag me niet om een paard te tekenen, maar als ik het een broek mag aantrekken en het mag laten spreken, zet ik me er meteen aan.'

Over haar werk loopt tot 12 januari 2019 een tentoonstelling in Villa Verbeelding te Hasselt. Meer info: www.villaverbeelding.be.

Bron: Het boekenboek/ Mirjam Noorduijn en Veerle Vanden Bosch (Leopold, 2016)

1. VERHAAL

In het kort

Een man heeft de dagelijkse routine om na zijn onbeduidend kantoorbaantje op een bank in het park te zitten. Hij kijkt er stil naar de wereld. Op een dag is alles anders: hij ontwaakt uit een diepe slaap, "er hing een trilling in de lucht, een geur die me blij en wakker maakte" (p.5). Hij heeft geen zin om naar huis te gaan, neen, hij gaat naar de stad, logeert in een hotel en neemt de trein naar een toevallige bestemming. De trein zet zijn leven in beweging, hij ontmoet een aantal mensen die komen en gaan. Wanneer de trein na een onverklaarbare langdurige stilstand uiteindelijk de kust bereikt, blijkt zijn leven ingrijpend veranderd.

Tips voor gesprek:

- Vraag om het gevoel weer te geven na het lezen van 'De Wereld'. Was het onduidelijk en te moeilijk of meeslepend, mooi en prachtig? Is het een boek dat je doet nadenken?

Voornaamste personages

- o de ik-figuur: een eenzame, schrale man die nergens opvalt: "mijn onopvallendheid stelde me gerust" (p.18) en "ik was als een briesje wind, dat alweer weg was nog voor je het echt voelde (p.47). Hij is

beheerder van een steekkaartenarchief dat bijna niemand meer consulteert. Zijn enige gezelschap thuis: boeken over fantastische dieren uit de diepzee, op kantoor: een paar vissen.

- Hij is onwennig in contacten, voelt zich onzeker op een terras, in een hotel, in het gezelschap van mensen. Toch durft hij de wereld in te stappen voor een reis vol verrassende ontmoetingen.
- Door zijn kleine leven in beweging te brengen bereikt hij het geluk. De slotzinnen zijn: “Marjan is fantastisch” (p.75) en “Haja maakt me blij” (p.76).
- Haja, het vluchtelingenmeisje, en Marjan, een gezellige mollige vrouw zijn belangrijk omdat zij de motor zijn die het leven van de ik-figuur in beweging brengen. Haja, klein, broos en kwetsbaar vertelt haar verhaal in weinig woorden, toch komt het krachtig over.
- de kleine man, evenbeeld van de ik-figuur, laat Haja haar verhaal vertellen. Wanneer zijn rol is uitgespeeld verdwijnt hij in zee, net zoals Haja's oom wanneer hij weet dat ze in goede handen is.

Tips voor gesprek:

- Is de ik-figuur herkenbaar? Is hij te bewonderen om zijn initiatief?
- Past de figuur van het vluchtelingenmeisje Haja in het verhaal? Mogelijke verklaringen zijn: door de figuur van Haja verschuift de focus van de ik-figuur naar de maatschappij/ net zoals Haja het leven van de ik-verteller ingrijpend verandert, kunnen migranten op grote schaal een samenleving vernieuwen, wat Paul Verrept een goed en belangrijk gegeven vindt.

Genre

‘De Wereld’ kunnen we een magisch-realistisch poëtisch verhaal noemen. Het magisch realisme is een moderne literaire stroming waar realistische en fantastische of bovennatuurlijke verhaal-elementen door elkaar vloeien: de zo verkregen eenheid raakt het wezenlijke van het leven.

Ook in de jeugdliteratuur wint het magisch realisme aan populariteit, met auteurs als David Almond en Cornelia Funke.

Paul Verrept vertelt een realistisch verhaal: een man werkt op een kantoor, na kantoortijd zit hij in een park, neemt de trein en ontmoet een aantal mensen. Het vluchtelingenverhaal van Haja is pijnlijk reëel. Het boek bevat echter ook even belangrijke fantastische elementen:

- de droom van de ik-figuur in het park waarna de wereld uitnodigend lijkt
- de trein die twee dagen stilstaat om onbekende reden
- de zonsverduistering
- fantastische vissen en zeedieren die doorheen het hele verhaal ‘zwemmen’.

Tips voor gesprek:

- Welke elementen vinden de jongeren het boeiendst: de magische of de realistische?
- Waarom is het fantasy genre vandaag zo populair?
- Wat vinden ze van de uitspraak: ‘In je fantasie kun je vinden wat in werkelijkheid niet binnen je bereik ligt.’ (Harm de Jonge).

Stijl

Paul Verrept gebruikt een sobere, zuinige taal. Gevoelens en sfeer roept hij op in een zintuiglijke stijl: “er hing een trilling in de lucht, een geur die me wakker en blij maakte” (p. 5) en “zachte muziek omarmde me in een lauwe kamer” (p. 18). De zinnen zijn kort, voelen filmisch aan.

Tips voor gesprek:

- Wat vinden de jongeren van deze stijl?

Je kan een mooie zin bespreken, bijvoorbeeld: “rustte je blik op het meisje. Zacht en teder. Alsof je haar toedekte voor een goede slaap.” (p. 34). Hier is een personificatie gebruikt. Dit is een metafoor waarbij een ding menselijke eigenschappen krijgt.

Je kan de stijl ook vergelijken met de rauwe stijl van Angie Thomas in ‘The Hate U Give’, of de breedvoerige ‘Marc de Bel’-stijl.

Vormgeving

Er zijn een aantal treffende vormelementen gebruikt:

- er is heel veel witruimte: dit vertraagt het lezen en geeft veel ruimte en tijd voor interpretatie
- druk in zwart en blauw lettertype: het verhaal van Haja is gedrukt in een koel blauw, wat koud aanvoelt maar toch het zwarte verhaal wat verlicht

- gebruik van wit/zandkleurig en lichtblauw papier: draagt mee aan het opbouwen van sfeer
- de illustraties: Paul Verrept werkte samen met illustrator Ingrid Godon, net als in 'De Bank'. Ingrid Godon vertelt met haar prenten een eigen verhaal, de ogenschijnlijke eenvoud van haar tekeningen prikkelt voortdurend de verbeelding van de lezer. De minimale tekeningen lijken schetsen en zijn sober ingekleurd, toch bereiken ze een maximale zeggingskracht.
- De tekeningen volgen het verhaal, het gekleurd papier versterkt het verhaal in hoge mate:
 - pagina 39: blauwe achtergrond voor de tekening van een kwetsbare Haja bij het vertellen van haar verhaal
 - pagina's 68-69: opvallend gebruik van heldergeel op zandkleurig papier wanneer het verhaal een positieve wending neemt.
- Vorm en inhoud vormen niet alleen een geheel, ze versterken elkaar.

Tips voor gesprek:

- Vinden de jongeren de illustraties passend bij de inhoud? Zijn ze een meerwaarde voor het boek?
- Je kan de tekst afplakken en vragen om een verhaal bij de tekeningen te schrijven. Wordt het een andere vertelling met een andere sfeer?
- Je kan enkel de tekst kopiëren, presenteren in een boekje en kijken wat het effect is. Roept het verhaal dezelfde emoties op, is het even sterk en overtuigend?
- Je kan ook de jongeren zelf illustraties laten maken bij de tekst, in hun eigen stijl en op verschillend gekleurd papier.

2. AAN DE SLAG

Symboliek

'De Wereld' is een verhaal vol symbolen:

- de trein staat voor de beweging in het leven van de ik-figuur
- de reis: symbool voor het leven zelf: soms met onverwachte wendingen, ontmoetingen.
- Ook de magische elementen hebben een symbolische waarde:
- de droom en de stilstand van de trein kunnen staan voor de ommekeer in het leven
- de zonsverduistering: symbool voor de breuk met het verleden, donker tegenover licht
- de fantastische zeedieren: symbool voor de menselijke evolutie, voor het duistere, diep in ons?
- de oom en de magere man die in het water verdwijnen: symbolen voor 'hier laat ik je los'.

Tips voor verwerking:

Laat de jongeren de symbolen verder aanvullen. Wellicht zijn de meningen verdeeld, wat boeiend kan zijn. Je kan een woordenwolk vormen rond elk symbool.

- Kennen ze nog boeken vol symboliek?

Je kan een filosofisch gesprek hebben rond dit thema aan de hand van volgende vragen:

- Zien de jongeren het leven ook als een reis? Welke elementen uit het boek herkennen ze? (initiatief van de ik-figuur, de onverwachte wendingen, het onbegrijpelijke, het magische)
- Wat zou er gebeuren als je op een goede dag niet meer naar school zou gaan? Een andere weg inslaan? Nieuwe dingen uitproberen? De wereld gaat verkennen? Is dit realistisch, gedurfd?

Eenzaamheid tegenover verbondenheid

- de ik-figuur: getekend door eenzaamheid: "Misschien merkten ze nu pas dat ik bestond. Nu ik niet meer op mijn plaats was." (p.30)
- Haja: achtergelaten door de soldaat die haar misbruikte: "De trein vertrok. Zonder haar." (p.38)
- de mensen op het terras, de mensen aan zee: illustraties op pagina's 16-17 en 62-63: ze lijken verbonden, toch kijkt iedereen een andere kant op. Uit de tekst: "Zoveel mensen liepen dezelfde richting uit, alsof iemand hen leidde." (p.60) maar ze vertelden: "Geen idee, geen idee wat we hier komen doen." (p.61).
- Toch eindigt het boek positief: de ik-verteller slaagt erin een ander 'verbonden' leven te beginnen.
- Schitterend weergegeven in woord (zonsverduistering) en beeld (gele kleur op zandkleurig papier.)

Tips voor gesprek:

- Is onze westerse maatschappij eenzaam? Hoe zou dit komen? Door het toenemend individualisme? Zijn andere culturen meer verbonden met elkaar? De Afrikaanse of Zuid-Amerikaanse?

- Wanneer voel je je écht eenzaam? Is er een verschil tussen alleen zijn en eenzaamheid?
- De ik-verteller uit het boek leek tevreden met zijn schrale bestaan, het voelde rustig aan. Hoe zou je dit verklaren? Was het misschien uit veiligheid? Hij voelde zich immers overal onwennig. Voor welk leven zouden de jongeren kiezen? Een leven vol uitdaging of eerder rustig, kalm verder dobberen?
- Is eenzaamheid de angel van de sociale media? Hoe zou dit komen?
- Wat helpt als je je eenzaam voelt? Een troostrijk boek, chocolade, naar buiten de wereld in?
- Ingrid Godon geeft de gevoelens weer in rake kleuren. Welke kleuren passen bij eenzaamheid? Welke bij verbondenheid?

Vluchtelingen en migranten

Het verhaal van Haja, het vluchtelingenmeisje, is niet het hoofdthema maar verschuift wel de focus van de ik-verteller naar de maatschappij. Je kan hier eventueel wat dieper op ingaan.

- Is het verhaal van Haja realistisch? Kennen de jongeren zelf een vluchtelingenverhaal van iemand uit de klas of de buurt?
- Haja verandert het leven van de ik-figuur. Veranderen of vernieuwen de migranten de maatschappij? Op welke manier?

Tips voor creatieve verwerking

Schrijf- of tekentip: zoals Ingrid Godon prachtige en eenvoudige portretten maakt kan je aan de jongeren vragen van elkaar een portret te maken, in woord of beeld. Nadien kan je de resultaten bespreken. Is het moeilijk om expressief te zijn?

Het boek 'De Wereld' is gelinkt aan een voorstelling door Theater Stap en wordt gespeeld door jongeren met een beperking. Je kan een aantal scenes uit het verhaal naspelen: de onwennige ik-figuur op het terras/ de trein staat stil/ de zonsverduistering/ de oom en de magere man die in het water verdwijnen. De voorstellingen liggen momenteel stil, eventueel is er een herneming gepland.

MAGISCH-REALISTISCHE LEESTIPS

- De trein der traagheid/Johan Daisne (Nevelland, 2017)
- Mijn naam is Nina/David Almond (Querido, 2011)
- De Inkt-trilogie/Cornelia Funke (Querido, 2005)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.